

УДК 811.161.2 : 373.2 32.1 (477.44-22)
DOI 10.31652/2521-1307-2025-40-13

Антропонімна категорія прізвиська в українській мові (на матеріалі села Копіївка Гайсинського району Вінницької області)

Наталія Павликівська * <https://orcid.org/0000-0002-2297-4872>

Тетяна Пелих <https://orcid.org/0009-0000-9345-0075>

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна

*Автор-кореспондент, e-mail: nataliia.pavlykivska@vspu.edu.ua

Надійшла до редакції: 20.03.2025 • Схвалено до друку: 21.04.2025

Анотація

У статті йдеться про антропоніми вторинної номінації на матеріалі прізвищ мешканців села Копіївка Гайсинського району Вінницької області. Обґрунтовано значущість пропріальної лексики в сучасному мовознавстві, зокрема регіональної антропоніміки як у теоретичному, так і в практичному аспектах. З'ясовано спільні й відмінні риси між одиницями вторинної номінації, зокрема прізвищами та псевдонімами, а також окреслено місце прізвища в національному антропоніміконі. Здійснено семантико-мотиваційний аналіз прізвищ села Копіївка, вивчено їхню етимологію на основі наукових джерел та обґрунтувань місцевих жителів. Унаслідок дослідження доведено належність прізвищ до антропонімної категорії.

Ключові слова: ономастика, антропонім, прізвисько, вторинна номінація, мотивувальна база

УДК 811.161.2 : 373.2 32.1 (477.44-22)
DOI 10.31652/2521-1307-2025-40-13

Nicknames as an anthroponymic category (based on the material of the village of Kopiivka of Gaisyn district of Vinnytsia region)

Natalia Pavlykivska * <https://orcid.org/0000-0002-2297-4872>

Tetiana Pelykh <https://orcid.org/0009-0000-9345-0075>

Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine

*Corresponding author, e-mail: natalia.pavlykivska@vspu.edu.ua

Recived: 20.03.2025 • Accepted: 21.04.2025

Abstract

Residents of Ukrainian villages, in addition to their surname, often have another name - a nickname. Anthroponymics as a science of proper personal names deserves a thorough study in both theoretical and practical aspects. Right now, there is rapid development and notable success in this field. Ukrainian anthroponymy is rich in various and interesting nicknames that have their own origin and meaning. The works of V. Horpynych ("Anthroponymy of the Dnieper Pryporizia and adjacent regions of Ukraine"), L. Humetska ("Essays on the history of the Ukrainian language"), M. Demchuk ("Slavic autochthonous personal proper names in the daily life of Ukrainians of the 14th - 17th century"), I. Zheleznyak ("Onomastics of Ukraine and ethnogenesis of the Eastern Slavs", "Onomastics of Ukraine of the first millennium of our era", etc.), Y. Karpenko ("On literary onomastics and its functional load"), V. Luchyk ("On new directions of Ukrainian onomastics"), R. Ostash ("Turkic elements in Ukrainian anthroponymy"), S. Pants'o ("Anthroponymy of Lemkivshchyna"), M. Khudash ("From the history of Ukrainian anthroponymy"), P. Chuchka ("Modern motivated nicknames and the word-forming structure of surnames") and other researchers were important for anthroponymics. The **purpose** of this article is to study modern Ukrainian individual nicknames of the inhabitants of the village of Kopiivka, taking into account their motivational criteria. **Methods:** study and analysis of scientific and pedagogical literature for the selection and understanding of actual research material; systematization and generalization of theoretical issues to reveal this topic; diagnostic (interviews, conversations). **Results.** The motivational base of the nicknames of the residents of the village of Kopiivka was clarified; the researched nicknames were classified by thematic groups; their etymology is explained on the basis of scientific sources and justifications of local residents. About 300 nicknames were collected. They are divided into following thematic groups: 1) individual (neutral, expressively saturated and emotionally entertained, anthroponymic and appellative), 2) kinship (individual and kinship (genesonymic) – patronymics, matronymics, propatronymics, promatronymics), 3) family-kinky; 4) collective (by territorial attachment, by professional activity, occupation, school nicknames). **Novelty** consists in the fact that this article is the first study of the anthroponymy of the village of Kopiivka in Haysyn region. **Conclusions.** Nicknames are an important part of the culture and traditions of many peoples around the world. They can be used as a sign of identifying a person in a group, identifying certain characteristics, or simply as a form of witty or affectionate address. Nicknames can appear for various reasons, such as physical characteristics, professional characteristics, behavioral characteristics or even imitation of relatives. They can have a strong cultural and historical connection and reflect the values and customs of the society. The use of nicknames can have both positive and negative consequences, so it is important to be careful and respect each person's choice in this matter.

Keywords: onomastics, anthroponyms, nickname, secondary nomination, motivational base

Постановка проблеми. Антропоніміка як наука про власні особові назви, особливо регіональна, заслуговує на ґрунтовне вивчення як в теоретичному, так і в практичному аспектах. Дослідженню антропонімів присвячені праці вітчизняних та зарубіжних науковців, серед них – В. Горпинич, Р. Осташ, Р. Керста, Л. Гумецька, І. Сухомлин, М. Худаш, М. Демчук, Л. Кракалія, Ю. Редько; В. Ташицький, Г. Сурма, С. Роспанд (Польща); І. Котуліч, І. Слаб'ярова (Чехія); С. Ілчев (Молдова); М. Дуске, В. Кані, Г. Лукеш (Німеччина); Т. Ламберта, Р. Маккінлі (Англія) та ін.

Вагомими для антропоніміки стали дослідження Р. Осташа («Тюркські елементи в українській антропонімії»), С. Панцьо («Антропонімія Лемківщини»), М. Худаша («З історії української антропонімії»), П. Чучки («Сучасні вмотивовані прізвиська і словотворча структура прізвищ») та інших дослідників.

Антропоніми можуть бути первинної й вторинної номінації. Антропоніми первинної номінації передбачають офіційні особові імена та прізвища, вторинна номінація характерна для прізвиськ та псевдонімів.

За визначенням П. Чучки, «прізвисько – вуличне прізвище, кличка – вид антропоніма, неофіційне особове найменування, яким середовище індивідуалізує або характеризує особу (Чучка, 2000, с. 494). Термін «прізвисько» в українській мові фіксується з 14 ст. У Запорізькій Січі, що була форпостом українського воїнства, кожен козак мав прізвисько, що походило від його зовнішності, особливостей характеру, бойових заслуг. Такі імена дозволяли швидко орієнтуватися в бойових умовах. Ця традиція збереглася в лавах учасників національно-визвольних змагань, зокрема у воїнів УПА (Українська Повстанська Армія). А «псевдонімікон ХХІ століття розкриє нові віхи вторинної номінації осіб, особливості номінаційних процесів, семантичні, соціокомунікативні та функціональні ознаки пропріативів» (Павликівська, Прокопчук, 2020, с. 298).

Однак псевдоніми і прізвиська – це різні антропонімічні розряди. Основна відмінність полягає в призначенні та сфері використання цих неофіційних назв людей (Павликівська, 2009, с. 39). Синонімом до «псевдоніма» може бути

тільки те «прізвисько», яке виконує езотеричну функцію, тобто покликане зберігати таємницю свого носія, його справжнє ім'я.

Щодо терміна «кличка», то він для позначення конспіративного йменування на сьогодні є застарілим і не належить до антропонімічної категорії. Ми розглядаємо кличку як зоонім.

У національному антропоніміконі прізвиська посідають проміжне місце між ядровими (імена, прізвища, імена по батькові) та периферійними (псевдоніми) найменуваннями людей. Як вид антропонімів прізвиська мають спільні та відмінні ознаки із цими одиницями пропріальної лексики. З іменами, прізвищами, іменами по батькові прізвиська виявляють спільність, яка проявляється насамперед у використанні структурно-словотворчих моделей. А також про близькість прізвиськ з офіційними антропонімами свідчать й інші дериваційні способи творення. Маємо на увазі афіксацію справжнього іменування носія, штучну деформацію справжнього іменування та субституцію його окремих елементів. Відмінність полягає в тому, що офіційні особові назви мають письмову фіксацію, а прізвиська функціонують в усному мовленні українців, вони не тільки виокремлюють людину з групи однотипних (диференціюють та ідентифікують), але й характеризують її.

З псевдонімами прізвиська виявляють спільність у тому, що вони є засобами вторинної номінації людини; їх уживання має факультативний характер; вони наділені значним інформаційно-характеристичним потенціалом; юридично вони не успадковуються. А основна відмінність між цими пропріативами полягає в призначенні та сфері використання. До того ж псевдоніми здебільшого є самоназвами, а прізвиська носії отримують від свого близького оточення. Отож прізвиська є антропонімною категорією.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

В українській ономастиці можна виділити три етапи, коли виникало зацікавлення прізвиськами. Перший етап – кінець ХІХ ст. (статті М. Сумцова, В. Ястребова та В. Охримовича), коли вперше звернули увагу на прізвиська, що лягли в основу прізвищ. Другий період – це 70-ті роки ХХ ст. (М. Худаш, П. Чучка, І. Сухомлин, В. Чернецький),

коли прізвиська досліджували як неофіційні найменування, що функціонували поряд з прізвищами. Третій період почався на початку ХХІ ст. (С. Вербич, М. Лесюк, Б. Близнюк, М. Будз, Г. Бучко, О. Вербовета, М. Наливайко, О. Антонюк, Н. Бренер, Р. Осташ та ін.). Цей період позначений комплексними дослідженнями прізвиськ різних регіонів України (Вербич, 2005, с. 56–62).

Дослідницею неофіційних назв мешканців Вінниччини стала В. А. Павлюк, яка 2016 року захистила дисертацію «Становлення неофіційного антропонімікону Вінниччини» У роботі комплексно досліджено прізвиська мешканців Вінниччини з метою повного і всебічного розгляду цього класу лексики на загальнонаціональному тлі; описано історію та сучасний стан вивчення прізвиськ у вітчизняному мовознавстві; з'ясовано лінгвістичний статус прізвиська; окреслено методику дослідження, способи надання й загальні аспекти функціонування прізвиськ. Також визначено принципи і мотиви номінації прізвиськ, мотивації за ознаками носіїв, конотативності індивідуальних прізвиськ. Крім цього, дослідниця узагальнила граматичні характеристики прізвиськ, проаналізувала лексико-семантичний та морфологічний способи творення, фонетичну модифікацію як специфічний тип деривації неофіційних найменувань регіону.

Українські прізвиська входять у коло наукових інтересів багатьох вітчизняних ономастів (О. Антонюк, Н. Шульська, Ю. Прадід, Т. Кривобок, О. Вербовета, О. Соловей, О. Тищенко, Н. Костюк, М. Наливайко, О. Мокляк, О. Оніпко та ін.).

Дослідники прізвиськ зазначають, що ці вторинні назви не тільки є органічною складовою антропонімікону України, вони є «живі оніми, які утворюються, функціонують, змінюються, набувають різних експресивних відтінків, є своєрідною скарбничкою українського села» (Кравченко, 2014, с. 164). Студіювання прізвиськ активно продовжується й сьогодні.

Мета статті передбачає аналіз неофіційного антропонімікону села Копіївка Гайсинського району Вінницької області. Об'єктом дослідження слугували прізвиська мешканців села Копіївка Гайсинського району Вінницької області. Предметом дослідження є семантико-

мотиваційна характеристика антропонімів вторинної номінації досліджуваного населеного пункту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Особливо актуальними є регіональні дослідження прізвиськ, зокрема неофіційного антропонімікону мешканців села. Адже «ці оніми є необхідним елементом найменувань людей у закритій обмеженій структурі, де велика кількість осіб має однакові імена та прізвища» (Кравченко, 2014, с. 164). Саме це і визначає актуальність нашого дослідження.

У запропонованій статті розглянемо семантико-мотиваційну характеристику прізвиськ села Копіївка, з'ясуємо їхню етимологію на основі наукових джерел та обґрунтувань респондентами.

Прізвиська функціонують упродовж усього існування антропонімійної системи України і мають свої особливості. Під час виділення інтегральних ознак прізвиська потрібно враховувати лінгвістичний статус цієї номінації, сферу, тривалість вживання. Виділяють такі визначальні ознаки прізвиська: неофіційність; корпоративність (уживання в певному, інколи замкненому, середовищі); факультативність, необов'язковість іменування прізвиськом індивіда; інформативність; з віком носія або із зміною обставин чи життєвих ситуацій вони можуть змінюватися (Тимінський, 1987).

На сьогодні остаточної класифікації прізвиськ немає, однак науковці виокремлюють серед них такі типи: індивідуальні; родичівські; сімейно-родові; колективні.

Розглянемо їх на матеріалі села Копіївка:

1. Індивідуальні прізвиська – це прізвиська, дані носіям за їхніми індивідуальними особистими рисами (зовнішніми чи внутрішніми) або внаслідок якихось асоціацій чи подій. Дослідники стверджують, що цей вид прізвиськ виконують дві важливі функції: диференціюють та характеризують.

Індивідуальні прізвиська класифікують за лексичною базою на відантропонімні (відонімні) та відапелятивні:

а) відантропонімні індивідуальні прізвиська мотивовані як прізвищами й особовими іменами носіїв, так і прізвищами чи іменами історичних осіб, спортсменів, музикантів, акторів, героїв

кіно- та мультфільмів, назвами казкових персонажів тощо.

Прізвиська, що походять від прізвища носія.

Цю групу прізвищ розподіляємо на кілька підгруп:

1) прізвиська, утворені способом усічення частини прізвища. Прізвищем стає окрема морфема прізвища (корінь, суфікс, префікс). А частину таких антропонімів, яка, по суті, є первісною (твірною) основою прізвища, вважаємо онімами, що утворилися способом регресивної номінації: *Чуб* (< Чубенко), *Доля* (< Долиха), *Коваль* (< Ковальчук), *Голова* (< Головченко), *Атаман* (< Атаманчук), *Качан* (< Качаненко), *Зуб* (< Зубенко), *Мохра* (< Мохренко), *Голуб* (< Голубенко), *Мухамед* (< Мухаметов) та ін.;

2) прізвиська, утворені суфіксальним або усічено-суфіксальним способом: *Петрусь* (< Петренко), *Бараниха* (< Баран), *Климиха* (< Климченко), *Сметанка* (< Сметанюк), *Трубка* (< Трубенко), *Рибачкова* (< Рибаченко), *Дудка* (< Дударенко) та ін.

Прізвиська, похідні від особових імен.

В утворенні прізвищ виступають оригінальні варіанти імен, що виокремлюють лише одну особу з мешканців села, що часто мають однакові офіційні імена: *Сірьожка* (< Сергій), *Танчик* (< Таня), *Танівка* (< Таня), *Леська* (< Леся), *Женьшень* (< Женя, Євген), *Домчин* (< Домка), *Мотя* (прізвище від імені матері Мотря), *Іванчик* (< Іван), *Маркович* (< Марк), *Гога* (< Жора, Георгій), *Тодорка* (< Тодора).

Прізвиська, утворені від прізвищ чи імен відомих осіб, літературних та казкових героїв.

Частина цих онімів виникла внаслідок асоціативних зв'язків з офіційним іменуванням, а частина – як асоціації з найхарактернішими рисами відомих осіб: *Софі Лорен* (усічення від імені Софія), *Шумахер* (любить швидкість), *Борман* (носій суворий), *Плюшкін* (усе, що цікаве бачить, несе додому), *Мері Поппінс* (учителька англійської мови), *Мао Цзедун* (цікавиться політикою), *Мумі-троль* (схожий на цього героя книги), *Чавела* (слухає мексиканську музику, прізвище – від мексиканської співачки Чавели Варгас).

Відапелятивні прізвиська. В їх основі часто лежить лексика зі зневажливим відтінком, рідше

– з позитивно-оцінним значенням. Цей тип індивідуальних прізвищ також розподіляємо на тематичні підгрупи: 1) численна група прізвищ, які вказують на професію, рід занять: *Батюшка* (чоловік, який є місцевим священником), *Доктор* (працював на фермі ветеринаром), *Докторша* (місцева фельдшерка), *Голова* (староста села), *Фермер* (чоловік є фермером), *Таксист* (водій таксі), *Поштарка* (працює на пошті), *Крановщик* (чоловік працював на підйомному крані), *Доярка* (жінка працює на фермі дояркою) та ін.; 2) менш численна група прізвищ, в основах яких відтворені етноніми та назви об'єктів чи місць проживання: *Кацапка* (жінка, яка родом з росії); *Білоруска* (жінка, яка родом з Білорусії), *Левадянський* (чоловік, який живе у частині села, яка називається Левади), *Татарик* (чоловік, який родом з Криму); 3) найчисленніша третя група прізвищ, які мають в основі апелятив на позначення назв фауни, флори, предметів побуту, частин тіла людини, абстрактних понять тощо: *Швабра* (висока жінка), *Баняк* (чоловік має великі розміри голови), *Огірок і Помідор* (два брати, розміри яких нагадують цих два овочі: високий та худий, низенький та товстий), *Мавпа* (жінка, риси обличчя якої нагадують цю тварину), *Півень* (був у дитинстві забіякою), *Жаба-гадюка* (жінка, яка постійно ходить набурмоченою, як жаба, та «кидається» на людей, як змія), *Їжак* (зачіска була у чоловіка, як голки в їжака), *Гиндик* (чоловік, який любив розводити індиків), *Комарик* (гуде, як комар, коли сердиться), *Крокодилиця* (жінка, в якої гострі зуби), *Кобчиха* (має хороший зір), *Пуфік* (носій носить м'який на дотик одяг), *Горобець* (носій маленький ростом), *Кабак* (хороший господар), *Комета* (носій швидко бігає), *Жук* (хитрий чоловік), *Крім* (носій має погіршений зір) та ін.

2. Родичівські прізвиська – оніми, які близькі до неофіційних найменувань дружин, синів і дочок. Наприклад, *Шаран* (чоловік) – *Шараниха* (дружина). Досліджувані прізвиська розподіляємо на індивідуальні та родичівські (генесіонімічні). До других належать патроніми – прізвиська за назвою батька, матроніми – за назвою матері, пропатроніми – за назвою діда, проматроніми – за назвою баби.

Кожен із цих різновидів має свої словотвірні засоби та чотири основних способи творення: 1) трансонімізація (перенесення власної назви з одного родича на іншого); 2) форма родового

відмінка, утворена від назви одного з родичів; 3) прикметникова суфіксація; 4) іменникова суфіксація.

Твірна база для родичівських прізвиськ – це офіційна система іменування (*прізвища, імена, імена по батькові*) та неофіційна – розмовно-побутові варіанти імен та індивідуальні прізвиська.

Розглянемо родичівські прізвиська села Копіївка:

1) андроніми – вид антропоніма, іменування жінки за іменем, прізвиськом чи прізвиськом чоловіка: *Шараниха – Шаран, Мигидючка – Мигидюк, Ковалиха – Коваль, Кобчиха – Кобець*. Більшість андронімів походить від прізвищ, а незначна кількість – від імен та прізвиськ;

2) патроніми – це власна назва (ім'я по батькові, прізвисько, прізвище) сина чи дочки, утворена від особового імені, прізвища чи прізвиська батька або когось із предків по батьковій чи материній лінії: *Васильчук* (син Василя), *Левадянка* (дочка Левадянського – прізвисько батька), *Шевчук* (син Швеця), *Царик* (син Царука), *Банячок* (син Баняка – прізвисько батька), *Чортик* (син Чорта – прізвисько батька), *Грекова* (дочка Грека), *Малий Доктор* (син Доктора – прізвисько батька), *Гарифеївна* (дочка Гарифея, прізвисько), *Сидорівна* (дочка Сидора);

3) матроніми (метроніми) – власна назва сина чи дочки за найменуванням матері чи когось із предків по материній лінії: *Домчин* (син Домки), *Вчительчина* (дочка вчительки), *Оксанич* (син Оксани), *Манькович* (син Маньки).

3. Сімейно-родові прізвиська – це неофіційні антропоніми, що належать цілій родині, є «елементом давньої системи іменувань». Їхні ознаки: 1) передаються за спадковістю; 2) належать усій родині; 3) за функцією наближаються до прізвищ; 4) уживаються в мовленні рідко; 5) більш уживані.

Сімейні, або родові, прізвиська часто виникають в історії роду та можуть вказувати на походження, професію або характеристику пращурів. Ці прізвиська є важливою частиною культури багатьох націй і можуть мати глибокий історичний зв'язок з родовою спадщиною. Наприклад, у багатьох культурах вони використовуються для позначення належності до певної родової лінії або клану.

Деякі сімейні прізвиська можуть також виникати з різноманітних подій або властивостей пращурів. Вони допомагали відокремити одну гілку роду від іншої та створювали ідентифікаційний знак для кожної родини. Деякі прізвиська можуть бути пов'язані з місцем проживання, зовнішнім виглядом або навіть особливостями характеру.

Сімейно-родові прізвиська у селі Копіївка: *Хейлики* (< Хейло), *Зайці* (< Заєць), *Чапали* (< Чапало), *Барани* (< Баран), *Лісники* (< Лісник), *Левадянські* (< Левадянський), *Мавпи* (< Мавпа), *Комарики* (< Комар), *Ковбасники* (< Ковбасник), *Віцики* (< Вічик), *Сюрґелі* (< Сюрґель), *Рукавиц* (< Рукавичка), *Їжаки* (< Їжак), *Габаки* (< Габак).

У сучасному світі прізвиська можуть нести не лише історичний або культурний зв'язок, але й ставати об'єктом забавних або жартівливих асоціацій. Кожне прізвисько може мати свою цікаву історію та значення для роду, що надає кожній родині унікальність та індивідуальний характер.

4. Колективні прізвиська – це прізвиська, які, на відміну від індивідуальних, даються не окремим особам, а певному колективу людей, наприклад, усім жителям села чи його кутка, жителям будинку міста чи окремого під'їзду тощо. Вони наразі залишаються малодослідженими. Одними з перших, хто звернув увагу на ці антропоніми, були Є. Черняхівська та В. Чабаненко. Колективні прізвиська або прізвиська загалом використовуються для ідентифікації або опису групи людей. Вони можуть бути веселими, пестливими або навіть дискретними. Часто такі прізвиська виникають у компанії друзів, команд спортивних клубів, робочих груп або навіть країн.

Розглянемо типи колективних прізвиськ, які побутують у досліджуваному населеному пункті: 1) за територіальною закріпленістю (найменування людей певної місцевості): *Азіати* – жителі Азії (так називається західна частина села, у якій є непролазні болота після сильних дощів та невеличкий ліс); *Американці* – жителі Америки (жителі південної частини села, території, яка ближча до інших сусідніх сіл); *Левадяни* (жителі частини села, яку називають Левади через те, що є кілька присадибних ділянок із сінокосами, городами і плодовими садами та іншими деревами); 2) за професійною

діяльністю, родом занять: *Врещові* (працівники сільського господарства «Копіївський лан», який очолює Врещ Андрій Віталійович), *Лісоруби* (чоловіки, які працюють власне лісорубами у лісі та лісопильні); 3) шкільні прізвиська – це прізвиська, які виникають у школі серед учнів, учителів та техперсоналу. У селі працює Копіївська філія Дашівського ліцею Дашівської селищної ради Вінницької області. У школі є такі прізвиська: *Малявки* – учні початкових класів; *Середняки* – (учні 5-8 класів); *Старшаки* – учні 9 класу, *Технічки* – жінки-техперсонал.

Колективні прізвиська можуть стати важливою частиною соціального життя, створюючи зв'язки між людьми та надаючи їм почуття спільності, почуття належності й ідентичності в групі.

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок. Отож прізвисько є представником антропонімної категорії, функціонує як вторинна номінація, неофіційна особова назва, якою іменують конкретну особу, оцінюють її, характеризують, указують на якусь визначну рису або декілька рис зовнішності, характеру, поведінки, місця проживання і т. ін., тобто вказують на такі риси, якими носій прізвиська вирізняється серед інших осіб. Прізвиська належать до неофіційного антропонімікону, функціонують в усному мовленні, тому важливою є їх фіксація й

усебічне дослідження як особливого пласту лексичного складу української мови. «За останні десятиріччя у вітчизняному мовознавстві потужного розвитку набули такі аспекти дослідження мови, як когнітивний та культурологічний. Об'єднавчою ідеєю обох цих напрямків є антропоцентризм, зокрема вивчення мови в її зв'язку з мислительними процесами у свідомості людини та формуванням етноментального й лінгвокультурного простору соціуму» (Павлушенко, 2019, с. 451). А прізвиська є важливим аспектом антропології та соціології, вони відображають складні взаємини між людьми та їхнім оточенням, а також відображають культурні та соціальні аспекти кожної конкретної спільноти.

Зібраний та досліджений фактичний матеріал може бути використано під час укладання загальноукраїнських наукових праць та словників; досліджень з етимології, сучасної української дериватології; може бути цікавим для галузей, суміжних із лінгвістикою (народознавством, етнопсихологією, філософією мови, історією), слугуватиме теоретичною й фактологічною базою в процесі розроблення спецкурсів з теорії номінації, регіональної антропоніміки, діалектології тощо.

У подальших ономастичних студіях на ширшому матеріалі розглянемо мотиваційні типи характеристичного найменування.

Література

- Вербич, С. О. (2005). Деякі прізвища та прізвиська українців з погляду походження. *Актуальні питання антропоніміки* : зб. наук. праць / ред. І. В. Єфименко. Київ : Ін-т укр. мови НАН України, с. 56-62.
- Кравченко, Л. О. (2014). *Українська ономастика. Антропоніміка*: навчальний посібник. Київ : «Знання», 239 с.
- Павликівська, Н. М. (2009). *Питання української псевдонімії XX століття*: монографія. Вінниця : «Глобус-прес», 338 с.
- Павликівська, Н. М., Прокопчук, Л. В. (2020). Псевдоніми в антропонімічній системі української мови. *Modern researches in philological sciences* : collective monograph. Riga : Izdevniecība «Baltija Publishing», с. 288–305. <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-37-2/17>
- Павлушенко, О. А. (2019). Концепт «Україна» в індивідуально-авторських картинах світу Т. Шевченка й В. Стуса. *Молодий вчений*, №2 (2), с. 451-455. http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_2%282%29_35 (01.03.2025).
- Павлюк, В. А. (2016). Становлення неофіційного антропонімікону Вінниччини : дис. ... канд. філолог. наук : 10.02.01. Вінниця, 244 с. <https://uacademic.info/ua/document/0416U002615> (04.03.2025).
- Павлюк, В. А. (2014). Лінгвістичний статус прізвиська та його місце в антропонімії. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Сер. Філологія (мовознавство)* : зб. наук. праць / гол. ред. Н. Л. Іваницька. Вінниця : ТОВ «Фірма «Планер», вип. 19, с. 157–162. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_filol_2014_19_33 (04.03.2025).

- Тимінський, М. В. (1987). До проблеми мотиваційної класифікації сучасних індивідуальних прізвиськ. *Мовознавство* / ред. В. М. Русанівський, № 3, с. 64-65. <https://dspace.onu.edu.ua/bitstreams/9f9ed6af-43e9>. (02.03.2025).
- Чучка, П. П. (2000). Прізвиська. *Українська мова. Енциклопедія*. Редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголова), Зяблик М. П. та ін. Київ : «Українська енциклопедія», с. 494.

References

- Chuchka, P. P. (2000). Prizvyska [Nicknames]. *Ukrainska mova. Entsyklopediia*. Redkol.: Rusanivskiy V. M., Taranenko O. O. (spivholova), Ziablyk M. P. ta in. Kyiv : «Ukrainska entsyklopediia», p. 494. (in Ukrainian).
- Kravchenko, L. O. (2014). *Ukrainska onomastyka. Antroponimika [Ukrainian onomastics. Anthroponym]*: navchalnyi posibnyk. Kyiv : «Znannia», 239 p. (in Ukrainian).
- Pavlushenko, O. A. (2019). Kontsept «Ukraina» v indyvidualno-avtorskykh kartynakh svitu T. Shevchenka y V. Stusa [The concept of "Ukraine" in the individual-authored paintings of the world by T. Shevchenko and V. Stus]. *A young scientist*, №2 (2), pp. 451-455. http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_2%282%29_35 (01.03.2025). (in Ukrainian).
- Pavlykivska, N. M. (2009). *Pytannia ukrainskoi psevdonimii XX stolittia* [The question of Ukrainian pseudonymity in the 20th century]: monohrafiia. Vinnytsia : «Hlobus-pres», 338 p. (in Ukrainian).
- Pavlykivska, N. M., Prokopchuk, L. V. (2020). Psevdonimy v antroponimii systemi ukrainskoi movy [Pseudonyms in the anthroponymic system of the Ukrainian language]. *Modern researches in philological sciences* : collective monograph. Riga : Izdevnieciba «BaltijaPublishing», p. 288–305. <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-37-2/17> (in Ukrainian).
- Pavlyuk, V. A. (2014). Linhvistychnyy status pryzvys'ka ta yoho mistse v antroponimii [The linguistic status of the nickname and its place in anthroponymy]. *Scientific notes of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University. Series: Philology (Linguistics)* / hol. red. N. L. Ivanytska. Vinnytsia : TOV «Firma «Planer», vyp. 19, pp. 157–162. (in Ukrainian).
- Pavlyuk, V. A. (2016). *Stanovlennya neofitsynoho antroponimikonu Vinnychchyny* [The formation of the unofficial anthroponymicon of Vinnytsia region] : dys. ... kand. filoloh. nauk : 10.02.01. Vinnytsia, 244 p. <https://uacademic.info/ua/document/0416U002615> (04.03.2025). (in Ukrainian).
- Tymynskiy, M. V. (1987). Do problemy motyvatsiinoi klasyfikatsii suchasnykh indyvidualnykh pryzvysk [To the problem of motivational classification of modern individual nicknames]. *Linguistics* / red. V. M. Rusanivskiy, № 3, pp. 64-65. <https://dspace.onu.edu.ua/bitstreams/9f9ed6af-43e9>. (02.03.2025). (in Ukrainian).
- Verbych, S. O. (2005). Deiaki pryzvyshcha ta pryzvyska ukraintsiv z pohliadu pokhodzhennia [Some surnames and nicknames of Ukrainians in terms of origin]. *Current issues of anthroponymy* / red. I. V. Yefymenko. Kyiv : In-t ukr. movy NAN Ukrainy, pp. 56-62. (in Ukrainian).

Автори

Наталія Павликівська, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови
e-mail: natalia.pavlykivska@vspu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-2297-4872>

Тетяна Пелих, здобувач СВО магістр
e-mail: tetanabagrij584@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0000-9345-0075>

Authors

Natalia Pavlykivska, Doctor of Philology, Professor of the Department of the Ukrainian Language
e-mail: natalia.pavlykivska@vspu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-2297-4872>

Tetiana Pelykh, Master Student
e-mail: tetanabagrij584@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0000-9345-0075>

Конфлікт інтересів

Автори засвідчують про відсутність конфлікту інтересів

Conflict of Interests

The authors declare that they have no conflict of interest